



יד ושם



המשרד לאזרחים ותיקים

## "לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

### שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלת לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו [www.ledorot.gov.il](http://www.ledorot.gov.il)

#### שם משפחה ושם פרטי כיום

|                 |                 |
|-----------------|-----------------|
| שם משפחה: מירון | שם פרטי: ארטמיס |
|-----------------|-----------------|

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה  
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

|                                                             |                                              |
|-------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|
| שם משפחה איתו נולדתי: בטיש                                  | בלועזית Batis                                |
| שם פרטי איתו נולדתי: ארטמיס                                 | בלועזית Artamis                              |
| עיר לידה: יאנינה                                            | בלועזית Yanina                               |
| שם פרטי ושם משפחה של האב: יוסף                              | שם פרטי ושם נעורים של האם: אפתיכאה           |
| מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: יאנינה                        | בלועזית Yanina                               |
| השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה:                               | מקצוע לפני המלחמה:                           |
| עשר כיתות                                                   | חבר בארגון או בתנועה:                        |
| מקומות מגורים בתקופת המלחמה:<br>(שם העיר או האזור ושם הארץ) | ארץ המגורים: יוון                            |
| במידה והיית בגטו, ציין את שמו: סלוניקי                      | בלועזית Saloniki                             |
| במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו          | בלועזית                                      |
| אושוויץ, בירקנאו                                            | Auschwitz, Birkenau                          |
| המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי:<br>מזרח גרמניה           | תאריך השחרור:<br>1/5/1945                    |
| במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו                        | ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור<br>יוון      |
| מקומות בדרך לארץ:                                           | שנת עליה:<br>1946                            |
|                                                             | במידה ועלית באניה, ציין את שמה<br>חביבה רייך |



יד ושם



המשרד לאזרחים ותיקים

### אנא ספרי על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הורייך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים)

#### נא לכתוב בגוף ראשון

נולדתי וחונכתי בעיר יאנינה, שם הייתה קהילה יהודית בת 3000 נפשות- קהילה קטנה אך מאורגנת מאוד. לקהילה היה ועד ובראשו יו"ר שדאג לכל הצרכים היהודיים שלנו.

למדתי בבית ספר יסודי יהודי "אליאנס" 6 שנים ולאחר מכן למדתי בבית ספר גוי- ממלכתי בו למדנו שישה ימים בשבוע כולל חגים ושבתות כיוון שעל פי החוק היווני היהודים חויבו לעבוד בשבתות ולנוח בימי ראשון כשאר האוכלוסייה. ובכל זאת, שמרנו על המסורת כדת ודין. התא המשפחתי שלי מנה ארבע נפשות- אבי עסק במסחר בבית עסק גדול ביחד עם סבי ואמי הייתה עקרת בית. אחי- סלומון מקיס הצעיר ממני בשש שנים ואני למדנו בבית ספר.

### נא ספרי על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

בקיץ 1943 איטליה הפרה את ההסכם עם גרמניה וכתוצאה מכך הגרמנים נכנסו לכל פינה ביוון. האווירה נעשתה מאוד מתוחה אל הבלתי נודע, ועל מנת להרגיע אותנו סיכמו הגרמנים עם יו"ר הקהילה היהודית שלא ירע לנו דבר בתנאי שהקהילה תספק לגרמנים את כל צרכיהם- ביגוד, מזון וכו'. הקהילה היהודית עמדה בהבטחתה אך הגרמנים לא ברגע שהשיגו את האינפורמציה הדרושה על כל היהודים בעיר הם מייד החלו לפעול והגזרה הראשונה שלהם הופנתה למשפחה שלי ספציפית.

לאחר חצות הלילה חיילי SS פרצו לביתנו, ערכו חיפוש בכל הבית, רוקנו את כל הכספת וציוו על אבי להתלבש ולהתלוות אליהם למכונית הצבאית בה הגיעו. אמי, שהסתכלה דרך החלון, ראתה במכונית גם את סבי וחשבה לתומה שבוודאי היעד הוא ריקון בית העסק ולאחר מכן יוחזרו לביתם, אבל הם לא חזרו. בימים שלאחר מכן אמי ניסתה בכל דרך אפשרית להשיג מידע עם מקום המצאם אך ללא הועיל. מכיוון שהיא השקיעה בזה מאמצים רבים לא היה לה זמן לחשוב על מקום מסתור או בריחה, כפי שעשו אחרים מתושבי יאנינה. מאוחר יותר התברר שאבי וסבי נרצחו בירייה שבועיים לאחר שנלקחו.

בהמשך הגיעה הגזירה השנייה- הגירוש. כל יהודי הקהילה צוו להתייצב בשמונה בבוקר במקום מסוים ועל האזרחים הגויים נאסר לצאת מהבית באותו יום על מנת למנוע הפרעות. ליד כל בית עמד חייל גרמני כדי לוודא שאיש לא יוכל להימלט. יוצאים. נפרדים. עוזבים. הועמסו על מכוניות צבאיות ואחר הצהריים הגענו למבנה ללא תנאים סניטריים בו שהינו 4 או 5 לילות, בעיר לריסה הצמודה לצומת רכבות.

לאחר מכן הועמסנו בצפיפות איומה על קרונות משא לשמונה ימי נסיעה איומים ללא אוכל, רק מים, ליעד בלתי נודע. הגענו לאושוויץ. בסלקציה הופרדתי בכוח מאמי ואחי ונשלחתי לצד החיים. נופתי למשפחתי לשלום בלי לדעת שלא אראה אותם שוב. אני, יחד עם הנשים הצעירות שנשלחו גם הן לחיים, צעדנו כחצי שעה עד שהגענו לביתן ארוך שם התפשטנו, גולחנו, קעקעו אותנו במספר (שלי 77132), התקלחנו וקיבלנו מדי אסיר שהיו למעשה שמלה דקיקה ועליה



יד ושם



המשרד לאזרחים ותיקים

תפור המספר שקיבלנו, מטפחת ראש, זוג תחתונים, זוג גרביים ונעליים עם סולייט עץ, וכאן הסתכם כל לבושינו בכל תנאי מזג האוויר. תקופת אושוויץ הייתה עבורי מלחמת קיום יום-יומית. רעבה, קפואה, רטובה, עייפה מהעבודה הקשה בהובלת תפוחי אדמה במתקני עץ למחסים, וירודה מבחינה נפשית לאחר שהבנתי שנשארתי בודדה ממשפחתי.

בינואר 1945 הגרמנים החלו בנסיגה, ואנו- האסירים- הוצענו בצעדת המוות. עשרות קילומטרים בשלג ובקור. מי שאפסו כוחותיו- נורה ונהרג במקום. בסופו של דבר הגענו לגרמניה למחנה בשם רונסבריק. משם נשלחנו לעבודה בבית חרושת לנשק שהוסווה בתוך יער מלכוב ושם עבדנו במשמרות עד תום המלחמה.

#### אנא ספרי/ על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ

(השחרור וחזרתך הביתה, חיך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

הרוסים לא עזרו לנו והיינו צריכים להגיע בכוחות עצמנו לבוקרשט ברומניה שם היה ארגון הג'וינט שטיפל בפליטים יהודים. נשארתי שם חודש וחצי עד שהחלמתי ומשם נסעתי לאתונה לחפש מידע על משפחתי. כשנדע לי שאיש מהם לא שרד החלטתי להירשם לעלייה לארץ.

שליחים מארץ ישראל נשלחו לכל מדינות אירופה להכין את שארית הפליטה לעלות לארץ. הסוכנות היהודית שילמה לרב חובל יווני שיוכל אותנו לארץ ישראל באוניית חביבה ריך. יצאנו לדרך וניסינו להסתיר את הסיפור כדי שלא ניתפס כספינת מעפילים. בלילה האחרון נתפסנו וניסיון הברחתנו לקיבוצים נכשל. הבריטים לא יכלו לצוות על רב החובל להחזירנו ליוון כיוון שהשליחים נתנו לו הוראה לקלקל את המנוע. נשלחנו למחנה מעצר בעתלית.

#### נא ספרי/ על חיך בארץ (תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת,

המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

לאחר חודש וחצי קיבלתי סרטיפיקט ויצאתי לחופש בארץ ישראל תחת המנדט הבריטי. עברתי לירושלים. ב-1950 הכרתי את יוסף, יליד ירושלים, והתחתנו. נולדו לנו שלושה ילדים וכיום יש לנו עשרה נכדים. למדתי עברית בכוחות עצמי בעזרת שיעורים פרטיים. עבדתי בכל עבודה שהזדמנה לי ומאוחר יותר גם עבודות רציניות, כמזכירה וגם פקידת כוח אדם. עברתי קורס מורי דרך ומילאתי חורים בהשכלתי. ילידי הארץ אינם יכולים להבין את המהות של לגדול תחת חסדיו של עם גוי, תמיד מושפלים ומחויבים לחוקי אותה מדינה. אילו הייתה באותם השנים מדינת ישראל בוודאי לא הייתה שואה, כי הגויים באותן השנים ידעו על גורלם של היהודים ואטמו אוזניים ועיניים. לכן החשיבות לשמור על מדינתי הקטנה- למען לא תהיה שוב שואה לעולם.

ראיון: רבקה כרמלי

ירושלים, אפריל 2011